

AgEcon SEARCH

RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

A GAZDÁLKODÁS GYAKORLATÁBÓL

NÉHÁNY KÖZÖS VÁLLALKOZÁS MŰKÖDÉSÉNEK TAPASZTALATAI

IVANICS ANDRÁS dr.

Az elmúlt évtized második felében a termelészövetkezetek egymás után hozták létre a különböző gazdasági társulásokat, a legkülönbözőbb tevékenységek koncentrált végzésére. Valamennyit azzal a céllal alapították, hogy a társult termelészövetkezetek számára abból közvetve vagy közvetlenül anyagi előnyök származzanak. A társulások száma az 1967. évi III. törvény megjelenése utáni három évben olyan mértékben megnövekedett, hogy sokan a gazdasági társulási formában látták a termelészövetkezetek kereteit túllépő, korszerűbb, nagyüzemibb gazdálkodás megvalósításának közeli lehetőségét. A termelészövetkezetek akkori, ilyen irányú érdeklődése tényleg kelthetett ilyen reményeket. Talán a dinamikus, spontán fejlődés ténye volt az oka annak, hogy a társulási kedv további fokozásához akkor nem kerestük a megfelelően differenciált ösztönzőket.

1970-ben már tapasztalhatóak voltak olyan jelenségek, melyek arra utaltak, hogy a korábbi évek dinamikus fejlődése megtorpant. Ezt összefüggésbe lehetett hozni a rossz mezőgazdasági esztendővel és a termelészövetkezetek ebből származó nehezebb anyagi helyzetével. A gazdasági társulásoknak a korábbi években remélt számszerű fejlődése és gazdasági megerősödése azonban 1971-ben sem valósult meg, és ebben talán már a differenciált ösztönzők hiánya is közrejátszott, legalábbis az év közben beérkezett jelzések és tapasztalatok erre mutatnak.

Annak bizonyítására, hogy a termelészövetkezeti gazdasági társulások gazdasági ösztönzése terén sürgős feladataink vannak, e tanulmányban 12 közös vállalkozás 1971. évi helyzetét elemezzük.¹

Az idő rövidsége miatt csak közös vállalkozásokat vizsgáltunk, mert a termelészövetkezeti gazdasági társulásoknak több mint a fele ebben a formában működik. A közös vállalatok száma kevés, az egyszerű gazdasági együttműködések problémái pedig általában megegyeznek a termelészövetkezeti gazdaságokéval.

¹ Az adatgyűjtésben és feldolgozásban közreműködött Varga József tudományos ügyintéző.

- A vizsgált 12 termelőszövetkezeti közös vállalkozás közül
 4 mezőgazdasági termelési tevékenységet folytat (3 sertéstenyésztő és
 -hizlaló, 1 pedig szarvasmarha-tenyésztő és -hizlaló vállalkozás);
 2 élelmiszeripari feldolgozást végez;
 2 forgalmazással;
 3 építőipari;
 1 egyéb ipari tevékenységgel foglalkozik.

Bár vizsgálataink során a közös vállalkozásokat tevékenységi kör szerint csoportosítottuk, mégis meg kell jegyeznünk, hogy „tisza profilú vállalkozás”-ról általában nem beszélhetünk. A vállalkozásokat az élet, és elsősorban a társult termelőszövetkezetek igényei, a fő profiljuktól eltérő tevékenységek végzésére is kényszerítették. Erre már a társulási szerződés megalkotásakor is gondoltak a létrehozók.

A vizsgált társulások közül 3 közös vállalkozás 1967-ben, illetve korábban, 3 1968-ban, 3 1969-ben, 2 1970-ben, 1 pedig 1971-ben alakult.

A TÁRSULÁSI INDÍTÉKOK ÉS CÉLOK

A társult gazdaságok a vizsgált közös vállalkozásaikat teljesen önkéntes alapon, saját maguk kezdeményezésére hozták létre, de legtöbbjüknel megállapítható, hogy az erre vonatkozó döntést olyan állami intézkedések megjelenése után hozták, amelyek a közgazdasági környezetet, a vállalati érdekeltséget a társulásokra nézve kedvezővé tették.

A vizsgáltak közül két sertéstenyésztő és -hizlaló vállalkozás a szakosított sertéstelepokra vonatkozó állami kedvezmények meghirdetése után létesült. A tejfeldolgozó és -értékesítő vállalkozások akkor alakultak, amikor a tej és tejtermékek dotációs rendszerét a szövetkezeti szektorra is kiterjesztették. A forgalmazó vállalkozások a termelőszövetkezetek értékesítő tevékenysége fontosságának elismerése és a vonatkozó intézkedések megtétele után alakultak. Az építőipari vállalkozásokat akkor alapították, amikor a termelőszövetkezetek gazdasági megerősödése és a beruházások állami támogatása, valamint az állami építőipar egyéb, más irányú elfoglaltsága ehhez kedvező körülményeket teremtett.

Ami a társulások célját illeti, az a legtöbbjüknel a korszerűsödési folyamat meggyorsításának a szándéka volt. Ezt akarták elősegíteni a társulással úgy is, hogy a műszaki, és úgy is, hogy a pénzügyi feltételeket teljesítsék közösen. Néhány társulásnál, a termékek célszerűbb piaci elhelyezése érdekében társultak.

A KÖZÖS VÁLLALKOZÁS ÉS A VERTIKUM

A közös vállalkozásokban csak termelőszövetkezetek társulhatnak, még az állami gazdaságok sem vehetnek részt a termelőszövetkezetek legelterjedtebb közös társulási formájában. Ez akadályozza a vertikum célszerű

kitelje
 kivéte
 bak, a
 A

lenno
 megviz
 kapesz
 toktól
 termél
 teljes

M
 zetok
 hoz t
 szüksé
 nem t
 vállall

A
 séget k
 élelmis

A
 óta év
 közel
 vállall
 között
 munka
 nál pe
 kedett
 feldolg
 amikor

A
 jellegű
 koztun
 munká
 rendez

A
 alkalm
 tagság
 lőszöve
 termel
 társult
 vállall

kiteljesítését, mert a termelőeszköz- és anyaggyártó vállalatok majdnem kivétel nélkül, a feldolgozó és kereskedelmi vállalatok közül a legfontosabbak, a szolgáltatók pedig zömmel az állami szektorhoz tartoznak.

Annak lemerésére, hogy a termékvertikum teljessé tételéhez szükség lenne ezeknek az állami vállalatoknak a társulásokba való bevonására, megvizsgáltuk a 12 közös vállalkozás és a kívül álló állami vállalatok árukapcsolatának alakulását. Adataink szerint a nem mezőgazdasági vállalatoktól igénybe vett termékek és szolgáltatások 50%-át, a nokik értékesített termékek és szolgáltatások pedig több mint 80%-át tették ki átlagosan a teljes oda-, illetve visszairányuló áruvolumennek.

Mindezek és a közös vállalkozások, illetve a társult termelőszövetkezetek többségének nyilatkozatai azt bizonyítják, hogy az egyéb szektorokhoz tartozó vállalatoknak a közös vállalkozásokban való részvételre szükség volna. A társult termelőszövetkezetek be is vonnák ezeket, ha ez nem tenné szükségessé a vállalkozási forma megváltoztatását. 12 közös vállalkozásból 8 így nyilatkozott.

A további fejlődés érdekében a szűk körből való szabadulásra lehetőséget kellene teremteni. Főleg indokolt volna ez a mezőgazdasági termelő, az élelmiszeripari feldolgozó és a forgalmazó vállalkozások esetében.

A MUNKAERŐHELYZET

A vizsgált közös vállalkozások dolgozóinak a létszáma a megalakulásuk óta évről évre nő. Kivételt képez az egyik építőipari, az egyéb ipari és a közel tízesztendős múlttal rendelkező egyik mezőgazdasági termelő közös vállalkozás. Az építőipari vállalkozásnál a társult termelőszövetkezetek közötti viszály következtében, az egyéb ipari vállalkozásnál a racionálisabb munkaszervezés eredményeképpen, a mezőgazdasági termelő vállalkozásnál pedig a termelő kapacitás teljes kihasználásának elérése miatt nem omolódott a létszám. A többi mezőgazdasági termelő és az élelmiszeripari feldolgozó vállalkozásnál jelentős létszámnövekedés a közeljövőben várható, amikor a folyamatban levő beruházásokat befejezik.

A vizsgálatba bevont közös vállalkozások fejlődése általában extenzív jellegű volt. A vállalkozásoknál jelentős munkaerőgondokkal mégsem találkozunk. Egyedül az építőipari vállalkozások panaszkodnak, főleg szakmunkáshiányra, amit az állami építőipari vállalatoknál végrehajtott bérrendezésnek tulajdonítanak.

Az évenkénti dolgozó létszámnövekedés azonban lényegében csak az alkalmazotti létszám növekedését jelenti. A dolgozói létszámon belül a tagság aránya csekély. Sőt öt közös vállalkozásnál nem is dolgoznak termelőszövetkezeti tagok. Ennek oka egyrészt az, hogy a közös vállalkozások termelésének növeléséhez főleg szakképzett munkaerőkre van szükség, s a társult termelőszövetkezetek tagjaik sorából szakképzetteket nem tudnak a vállalkozás rendelkezésére bocsátani, másrészt az, hogy olónyösebb alkal-

mazottként dolgozni, mint tagként (a biztos jövedelem, a szociális járandóságok s a kedvezőbb nyugdíjkorhatár miatt). Két építőipari vállalkozásnál — ahol szilárd a tagsági viszonyban állók számaránya — erős termelőszövetkezet tagjai dolgoznak, akik magasabb jövedelmet élveznek, mint amekkora az alkalmazotti bér.

A TERMELÉS ÉS A FELSZTHATÓ EREDMÉNY ALAKULÁSA

A vizsgált termelővállalkozások bruttó termelési értéke, illetve a forgalmazó vállalkozásoknál a forgalom értéke évről évre nő. A növekedés általában 1970-ben volt a legnagyobb, 1971-ben pedig a legtöbb vállalkozásnál csökkent a növekedés üteme.

A mezőgazdasági termelővállalkozásoknál a termelés további fejlesztését döntő mértékben pénzügyi nehézségek akadályozzák. Különösen sok gonddal küszködnek a két-három évvel ezelőtt alakult mezőgazdasági termelővállalkozások. Beruházásaik még befejezetlenek, s a termelőtelepek komplettírozásához hiányoznak a még szükséges eszközök. Mindenütt, de különösen azoknál, ahol a termelés most indult, a hiányos forgóeszköz-állomány is károsan érezteti hatását.

A két élelmiszeripari feldolgozó vállalkozásnál a termelés növekedése mérsékelt, de kiegyensúlyozott. Hangsúlyozzuk, hogy a vizsgált vállalkozások tejfeldolgozó és -értékesítő társulások. Egyéb élelmiszeripari feldolgozó vállalkozásoknál az esetek nagy részében nem ez a tapasztalatunk.

A forgalmazó vállalkozások forgalmának növekedését főleg forgóeszköz-állományuk mennyisége határozza meg. Az összforgalmon belül különösen az ipari eredetű anyagok és eszközök forgalmazása nő. Készletező vállalatoktól, sőt — egyre inkább — a gyártó vállalatoktól is közvetítik ezeket. A készletező és termelő állami vállalatok árengedményeket adnak a forgalmazó vállalkozásoknak, illetve a felhasználó termelőszövetkezeteknek. (A készletezési és kereskedelmi költségmegtakarításuk ezt lehetővé teszi.) Természetesen ezt a kedvezményt kurrens áruknál nem alkalmazzák. Egyre inkább jellemző a forgalmazó társulásokra az is, hogy a társulás tagjaitól származó pénzeszközöket vagy a tagok termékei ki nem egyenlített ellonértékét rugalmasan használják fel az ipari vállalatok vagy kereskedelmi vállalatok követeléseinek a rendezésére. A társult termelőszövetkezetek szükségletét úgy elégítik ki, hogy az ipari eredetű eszközök és anyagok gyakran sokkal előbb kerülnek a termelésbe, mint ahogy a pénzszerűségben levő gazdaságok azért fizetni tudnak.

A logkritikusabban alakul az építőipari vállalkozások helyzete. A három építőipari vállalkozás egyre kevesebb munkát végez a társult termelőszövetkezeteknek, és egyre inkább tanácsai és lakossági igényeket elégít ki. Szervezettségük és műszaki ellátottságuk meg sem közelíti az állami építőiparét, de az anyagellátásnál is az állami vállalatok és a ktsz-ek után sorolják őket. Az elvégzett munkákat viszont az állami építőipar számára meghatározott egységáron számlázhatják, holott a legtöbb esetben az anyagokat

10—20
az áll
tartani
tettől
tovább
szerepi
A

minél
nem h
A
fejlődé
juk, r
(Az er
kifizet
ható e
vállalk
termel
megtor
zásnál

A
állapít
tak ros
szabály
leteken
kivána
részben
különb

El
vállalk
relativ
tovább
társulás

Az
fejleszt
illetve a
ben oss
A
a term
guktól
hoztak
növelés

10–20%-kal drágábban (kiskereskedelmi áron) tudják csak beszerezni, mint az állami ipar. A szakmunkások bérezése tekintetében sem tudják a lépést tartani az állami vállalatokkal. Szövetkezeti mozgalmi érdekekre való tekintettel szükséges lenne az egyértelmű állásfoglalás az építőipari társulások további sorsáról. Úgy tűnik, a népgazdaságon belül megvan a speciális szerepük, ezért meg kellene teremteni működésük reális feltételeit.

Az egyetlen egyéb ipari tevékenységet folytató vállalkozás rugalmasan, minél nagyobb jövedelem elérésére törekedve — de a bizonytalanság miatt nem hosszú távra berendezkedve — végzi munkáját.

A bruttó termelési érték évről évre való növekedése a 12 vállalkozás fejlődését bizonyítja. Ha azonban a gazdalkodás eredményességét vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy 1971-ben a téren a fejlődés megtorpant. (Az eredményességről a mérleg szerinti nyereség és a társ gazdaságoknak kifizetett részesedés együttes összegének — az általunk jobb híján „felosztható eredmény”-nek nevezett összegnek — az alakulása ad képet.) A 12 vállalkozás közül a felosztható eredmény növekedése két mezőgazdasági termelő és egy forgalmazó, valamint az egyetlen egyéb ipari vállalkozásról áll meg, csak a két élelmiszeripari feldolgozó és egy forgalmazó vállalkozásnál alakult megfelelően.

A felosztható eredmény kedvezőtlen alakulásának okát keresve megállapíthatjuk, hogy a vállalkozások vezetése, a gazdasági döntések nem voltak rosszabbak, mint a korábbi években, viszont változtak a közgazdasági szabályozók. A változásokra sok esetben szükség volt, azonban olyan területeken is hatottak, ahol a kooperációk fejlesztése érdekében az nem volna kívánatos. Különösen a mezőgazdasági termelő, az élelmiszer-feldolgozó és részben a termékforgalmazó vállalkozásoknál volna indokolt kedvező megkülönböztetést tenni.

Elsősorban a közgazdasági környezet változása okolható azért, hogy a vállalkozások felosztható eredménye a bruttó termelési értékhez viszonyítva relatíve, sőt több vállalkozásnál abszolúte is csökken. Ha ez a tendencia tovább tart, vagy tovább erősödik, a társulások létét veszélyeztetheti: a társulások a hozzájuk fűzött reményeket nem válthatják be.

A FEJLESZTÉSALAP-KÉPZÉS ÉS A TÁRSSZÖVETKEZETEK RÉSZESÉDÉSE

Az 1970. és 1971. évi mérlegadatokat alapján a 12 közös vállalkozás fejlesztésialap-képzését és a társ szövetkezetek részesedésének alakulását, illetve a társult gazdaságok ezekkel kapcsolatos magatartását a következőkben összegezhetjük.

A négy mezőgazdasági termelővállalkozásból kevés eszköz áramlik vissza a termelőszövetkezetekbe, pedig a társult termelőszövetkezetek a gazdaságtól elvont eszközökkel jelentős mezőgazdasági termelőkapacitásokat hoztak létre. E kapacitások teljes kihasználásához azonban olyan forgóalaprövelés, esetleg akkora további beruházás szükséges, amely meghaladja a

vállalkozások fejlesztési alapját, és ez belátható időn belül nem teszi lehetővé az „időlegesen átengedett” összegek társzövetkezetek részére való megtérülését. Így tehát, bár okkora termelőkapacitások — „amelyek a népgazdaság termelésbővítési problémáit enyhítik” — társulás hiányában nem jöttek volna létre, ezek a termelőszövetkezetek gazdasági megszilárdítását mégsem szolgálják kollóképpen. A négy közül két mezőgazdasági termelővállalkozás egyáltalán nem fizetett részesedést a társult termelőszövetkezeteknek, de a harmadik által fizetett részesedés sem érte el az MNB-kamat mértékét.

A két élelmiszeripari feldolgozó közös vállalkozásból — amelyek tojfeldolgozásra alakultak — az időlegesen átengedett eszközök visszaáramlanak a társult termelőszövetkezetekbe, mégpedig úgy, hogy a társulatok további fejlesztési lehetőségei is biztosítottak látszanak. Sajnos a legtöbb — itt nem szereplő — élelmiszeripari feldolgozó társulásnál nem ez a tapasztalatunk.

A két forgalmazó közös vállalkozásból 1970-ben jelentős részesedést kaptak a termelőszövetkezetek. Talán indokolatlanul is magasat, hiszen ennek következtében elhanyagolták a szükséges fejlesztést. Az egyik forgalmazó közös vállalkozás a fejlesztés halaszthatatlan voltára tekintettel 1971-ben nem fizetett részesedést.

A vizsgált építőipari közös vállalkozások munkáját az őket létrehozó termelőszövetkezetek — beruházási lehetőségek híján — alig veszik igénybe. Mivel a termelőszövetkezetek úgy látják, hogy belátható időn belül beruházási lehetőségeik nem javulnak, az építőipari közös vállalkozásaik fejlesztésére nem törekcszenek, sőt a már odlig befektetett pénzeszközöiket igyekeznek a vállalkozásokból kivonni és gazdaságaikban felhasználni. Ezért két közös vállalkozásnál 1971-ben semmi fejlesztési alapot nem hagytak, sőt ezek közül az egyiknél a társult szövetkezetek a felosztható eredményénél sokkal nagyobb részesedést osztottak ki maguk között (a bevitt eszközöket vonják ki a vállalkozásból). A három közül csak egyetlen építőipari vállalkozás társ gazdaságai voltak annyi belátással, hogy 1971-ben részesedést nem vettek igénybe, mert akkor még a minimális fejlesztési alap sem maradt volna a társulásnál.

A könnyűipari késztermékeket és félkész termékeket előállító *egyéb ipari vállalkozás* sorsa az 1048/1971. (XII. 14.) korm. sz. határozat megjelenése óta bizonytalan, de az elbizonytalanodás érződött már a határozat megjelenése előtt is. A társult termelőszövetkezetek és a vállalkozás közötti kapcsolatot elsősorban a gazdaságokba áramló minél nagyobb nyereségre való törekvés határozta meg. Az igazság kedvéért meg kell mondani, hogy a társult termelőszövetkezetek a vállalkozás nyereségét jelentős mezőgazdasági beruházások megvalósítására használták fel. Ennek ismeretében és a már említett bizonytalanságra való tekintettel nem meglepő, hogy a maximális részesedést veszik igénybe és a vállalkozás fejlesztésével kevésbé törődnek.

A fentiekből kitűnik, hogy a mezőgazdasági termelő közös vállalkozások-

nál já
vállal
fejlesz
eszköz
Nagy
ipari
hoz is

lési te
közül
úgy m
a köz
tartja

A
gazda
alkarj
felelő
kesek

érdem
ezekb
pet, l

A
gazda
örvön
tevék
tönző
az eg
igény
kifor

saját
kivár
daság
eredi
figye

léssel
zásán

esony

nál jár a legkevesebb nyereséggel a befektetés. Pedig elsősorban az ilyen jellegű vállalkozásoknak a számát kellene növelni. Indokolt volna a vállalkozások fejlesztésének állami befolyásolását olyan mértékben differenciálni, hogy az eszközök elsősorban a mezőgazdasági termelővállalkozásokba áramoljanak. Nagyobb kedvet kellene teremteni — a differenciálás révén — az élelmiszeripari feldolgozó és forgalmazó vállalkozásokba történő eszközáramlás-hoz is.

A KÖZÖS VÁLLALKOZÁSOK A NEGYEDIK ÖTÉVES TERV IDŐSZAKÁBAN

A vizsgált 12 közös vállalkozás közül csak nyolc készített középtávú fejlesztési tervet a IV. ötéves terv időszakára. A tervet nem készítő négy vállalkozás közül kettő — egy mezőgazdasági termelő és egy építőipari vállalkozás — úgy nyilatkozott, hogy a jelenlegi közgazdasági körülmények között, illetve a közgazdasági szabályozók továbbra is várható változtatása miatt nem tartja indokoltnak a középtávú terv elkészítését.

A fejlesztési tervvel nem rendelkező további két jelentős (egy mezőgazdasági termelő és egy forgalmazó) vállalkozás tevékenységét vertikálisan akarja bővíteni, amihez az állami igazgatási szervek jóváhagyása és a megfelelő eszközök biztosítása szükséges. Ezért középtávú tervüket az illetékesek döntései után készítik el.

A nyolc elkészített terv vizsgálata — a felsorolt hiányok ellenére is — érdemesnek tűnik, mert várakozások, szándékok, meglátások tükröződnek ezekben az elgondolásokban. Így pl. perspektíváltásukról alkothatunk képet, ha azt nézzük, hogyan kívánják növelni termelésüket.

A bruttó termelési érték növekedésének évi átlagos ütemét a mezőgazdasági termelővállalkozások tervezik a legmagasabbra, 7—11%-osra. Ez örvendetes. Tudni kell azonban azt, hogy ezeknek a vállalkozásoknak a tevékenységére van a legnagyobb hatással az állami befolyásolás. Az ösztönzők kedvezőtlen változtatása, vagy a tervezett támogatás elmaradása az egész tervet felboríthatja, mert a társult termelőszövetkezetek az eszköz-igényes tevékenység érdekében — vulgárisan kifejezve — zseboikat már kiforgatták.

A tejfeldolgozó és -értékesítő közös vállalkozások termelésüket reálisan saját tehénlétszámuk növekedési ütemének megfelelően, csak 4—6%-kal kívánják növelni. A tehénlétszám növeléséhez azonban nagyobb társz gazdasági részesedésre is szükség van. Megítélésünk szerint ezért a felosztható eredménytervnek évi 15%-os növelése — a fejlesztésialap-növekedést is figyelembe véve — nemcsak szükséges, de lehetséges is.

A forgalmazó közös vállalkozás tervéből az tükröződik, hogy a termeléssel való közvetlenebb kapcsolatra, s a termékek bizonyos fokú feldolgozására van szükségük.

Az építőipari és az egyéb ipari közös vállalkozások tervezik a legalacsonyabbra termelésük évi átlagnövekedését. Általában bizonytalanul te-

kintenek a jövőbe. A tervezett felosztható eredmény csak kívánalomnak tűnik, mert nem a termelés fejlesztéséből adódik.

Következtetni lehet a közös vállalkozások helyzetére és önbizalmára abból is, hogy a IV. ötéves tervben milyen beruházásokat szándékoznak megvalósítani, bár sokuknál a szándék és a lehetőség nem esik egybe. A vizsgált vállalkozások közül egy mezőgazdasági termelő és egy forgalmazó vállalkozás semmilyen beruházást nem tervez. (Közlésük szerint a beruházáshoz anyagi fedezetet nem tudnának biztosítani.)

Az építőipari és az egyéb ipari közös vállalkozások lényegében csak a termelés szinten tartásához szükséges beruházásokat terveznek. Ezeknél a vállalkozásoknál a beruházáshoz szükséges anyagi lehetőségek — legalábbis jelenleg — rendelkezésre állnának, de a bizonytalan perspektíva miatt a társult termelőszövetkezetek a nyereséget inkább saját gazdaságaikban használják fel. Amíg ezeknek a vállalkozásoknak a helyzete nem tisztázódik, továbbra is ez marad a gyakorlat.

Két mezőgazdasági termelő, egy termékfeldolgozó és egy forgalmazó közös vállalkozás tervez jelentős beruházást. A beruházás elkészülte után termelésük 30—100%-kal növekedne. A termékfeldolgozó és a forgalmazó vállalkozás beruházása megvalósításának megvan a valószínűsége, a két mezőgazdasági termelővállalkozás azonban csak jelentős állami támogatás esetén tudja valóra váltani dícséretes szándékát.

*

Terjedelmi korlátok miatt nem adhatunk részletes összefoglalást. Tudatában vagyunk annak is, hogy 12 közös vállalkozás gyakorlatából csak óvatosan lehet általános érvényű következtetéseket levonni. Mégis le kell szögeznünk, hogy vizsgálataink szerint a vállalkozási kedv csak akkor szerzi vissza lendületét, ha az állam — a népgazdasági érdekek szempontjából előnyös társulások számára — kedvezővé teszi a közgazdasági környezetet, és így nagyobb nyereség, nagyobb társgazdasági részesedés elérését teszi lehetővé, de oda is hat, hogy a vállalkozások nyereségének megfelelő hányadát azok fejlesztésére fordítsák. A vállalkozások vertikálisának a fokozása érdekében a többszektorúságot is lehetővé kellene tenni a közös vállalkozási kötelék előnyoinek a fenntartása mellett. A vállalkozások stabilitását szolgálná a tartósan változatlan szabályozó nyereség elvonási rendszer, amelynek megfelelő differenciáltsága a mezőgazdasági termelő, élelmiszeripari feldolgozó és forgalmazó vállalkozások felé terelné az annyira szükséges szövetkezeti eszközöket.

Az
terüle
tek a
dásán
gond
techn
nyom
szere
kibor
konc
szen
Neme
— m
stb.—
nem
ségek
korsz
a sze
tesít
összh
Ha m
sági
ságo
önáll
vetle
gazd
állan
gálat
keny
dálk
val,
neve
kom
M